

Предявяване на вземания
в производство по несъстоятелност
пред български съд в светлината
на Регламент (ЕС) 2015/848
на Европейския парламент
и на Съвета от 20 май 2015 г.

Lodgement of Claims in Insolvency
Proceedings before a Bulgarian court in the Light
of Regulation (EU) 2015/848 of the European
Parliament and of the Council
of 20 may 2015

Теофана Евгениева¹

Summary

For more than 10 years since the application of Regulation 1346/2000 a considerable amount of court decisions has been accumulated both by the national courts of the EU member states

---

¹ Теофана Евгениева е редовен докторант в секция „Гражданскоправни науки“ към Института за държава и право при Българска академия на науките с тема на дисертационния труд „Предявяване и приемане на вземания в производство по несъстоятелност“, e-mail: teofana.e@gmail.com. (Teofana Evgenieva is JD Candidate at the Department of Civil Law of the Institute for the State and the Law – Bulgarian Academy of Sciences, dissertation topic: Lodgement and admission of claims in the insolvency proceedings, e-mail: teofana.e@gmail.com).

and the CJEU on the problems of the insolvency proceedings. This has given the European legislator the opportunity to analyse and evaluate the disadvantages of the legal framework. This study focuses on the issues related to the lodgement of claims by EU Member state creditors in insolvency proceedings opened before a Bulgarian court. The subject of the study is the protection of the foreign creditors' rights in the context of the amendments of the European legal framework under Regulation 2015/848, as well as its correlation with the Bulgarian legislation. The study highlights the amendments concerning the creditors' rights in the insolvency proceedings and distinguishes the rules that were not changed. It also stress outs the gaps in the Bulgarian legislation concerning the lodgement of claims by foreign creditors. For the full clarification of the European legislator's will on these issues, an analysis of the historical development of the legal framework, as well as of the jurisprudence has been carried out. On its grounds the study argues for the thesis that even after Regulation 2015/848 the foreign creditors shall obey the time limits for lodging their claims laid down by the national law of the Member states.

Key Words

Lodgement of Claims; Foreign Creditors; Time Limits for Lodging Claims; Insolvency Register; Duty to Inform Creditors; Regulation 2015/848

I. Въведение

С приемането на Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2015 г. относно производството по несъстоятелност² е отменен действащият до този момент Регламент (ЕО) 1346/2000 на Съвета от 29.05.2000 г. относно производството по несъстоятелност³. Регламент 2015/848 не създава изцяло нова правна уредба в областта на несъстоятелността. Във връзка с работата по приемането му е направена оценка на предимствата и проблемите на уредбата на Регламент 1346/2000 и въз основа на тази оценка са положени усилия за усъвършенстване на законодателството. В този смисъл достиженията както на доктрината, така и на съдебната практика по приложението на Регламент 1346/2000 остават значими и при действието на новия Регламент, при съобразяване, разбира се, на направените с него нововъведения в правната уредба. Настоящото изследване се фокусира върху въпросите относно предявяването на вземания от кредитори от държави – членки на ЕС, в производство по несъстоятелност, образувано пред български съд, в контекста на правната уредба по Регламент 2015/848 и съотношението ѝ с вътрешното законодателство. Обърнато е внимание на измененията в частта относно предявяването на вземания, които са въведени с новия Регламент, както и на правилата, които са запазени в същия вид. За пълноценното изясняване волята на европейския законодател по тези въпроси е извършен и анализ на историческото развитие на правната уредба.

---

² ОВ L 141/19, 2015, наричан по-нататък за краткост Регламент 2015/848 или Регламента.

³ ОВ L 160/1, 2000, наричан по-нататък за краткост Регламент 1346/2000.

II. Кратък преглед на основните проблеми във връзка с предявяването на вземания при действието на Регламент 1346/2000

В хода на процедурата по изготвяне на новия Регламент от 2015 г. е направен задълбочен анализ на проблемите по прилагането на Регламент 1346/2000 в гържавите членки⁴. Що се отнася до предявяването на вземания, тези проблеми могат да се обобщят в три групи.

1. На първо място са констатирани **затруднения при практическото приложение на задължението за информирание** на кредиторите. Регламент 1346/2000 гържи сметка за това, че надлежното информирание на известните чуждестранни кредитори⁵ в най-голяма степен обезпечава защитата на техните интереси. Задължение за изпращане на поименно писмено съобщение е вменено на компетентния съд или на назначения ликвидатор в чл. 40, а чл. 42, параграф 1 въвежда изискването релевантната информация да бъде пре-доставена на официалния език или на един от официалните езици на гържавата на образуване на производството чрез използването на формуляр, наречен „Покана за предявяване на вземане. Срокове, които трябва да се спазват“, изготвен на

---

⁴ Вж. напр. В. Hess, P. Oberhammer, T. Pfeiffer. External Evaluation of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings. – JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4; Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет относно прилагането на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност COM (2012) 743; European Parliament resolution of 15 November 2011 with recommendations to the Commission on insolvency proceedings in the context of EU company law (2011/2006(INI)), OB C 153E, 31.5.2013 г., р. 1 – 9; Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. A new European approach to business failure and insolvency COM (2012) 742; Commission staff working document Impact assessment Accompanying the document Revision of Regulation (EC) No 1346/2000 on insolvency proceedings. – SWD/ 2012/0416 final.

⁵ За целите на настоящото изложение навсякъде, където се говори за чуждестранни кредитори, се има предвид значението, дефинирано в чл. 2, т. 12 от Регламент 2015/848.

всички официални езици на институциите на Европейския съюз. Съобщението трябва да съдържа информация за сроковете и последиците от неспазването им, органът или институцията, оправомощени да приемат предявените вземания, други разпоредени мерки, както и гали кредиторите, чиито вземания имат право на предпочитане или са обезпечени със залог, е необходимо да предявят вземанията си.

Установява се, че за период от 10 години по приложението на Регламента задължението за информирание се изпълнява ненадлежно, като често пъти компетентните органи се задоволяват единствено с публикуване на информация за откритото производство в национален регистър, а индивидуални съобщения изобщо не се изпращат или пък изпратените не отговарят на изискванията на чл. 42, параграф 1. Регламентът не съдържа изрична санкционна разпоредба, приложима в случай на неизпълнение на задължението за информирание, което естествено е довело до различни разрешения в правоприлагането.

2. Следващата група проблеми се обединява около публичността на производствата по несъстоятелност. Доколкото задължението за информирание, разгледано по-горе, засяга единствено известните кредитори, за онези, за които не е налице информация по делото, остава единствената възможност да узнаят за откритото производство по несъстоятелност от публично достъпен източник. Членове 21 и 22 от Регламент 1346/2000 предвиждат само възможност синдикът да поиска публикуване на съществената част от решението за откриване на производство по несъстоятелност във всяка друга държава членка. Изготвените анализи по приложението на Регламент 1346/2000 съдържат извод, че не всички държави членки предвиждат задължително публикуване на информация за откритото производство по несъстоятелност в специален регистър. Там, където е уреден такъв регистър, разбира се, стои и проблемът с езиковата бариера, доколкото националните регистри не предоставят възможност за търсене на всички официални езици в ЕС. Същевременно наличието на национални регистри предполага регулярна проверка на съдържащата се в тях информация от страна на кредиторите, а подобно постоянство едва ли е постижимо.

3. Налице са процедурни затруднения във връзка с предявяването на вземания в производствата по несъстоятелност. Тези затруднения гравитират около проблеми, свързани със сроковете за предявяване, последиците от несъблюдаването на тези срокове, езикови бариери, разходи, прилагането на *lex concursus*. Чуждестранните кредитори са били лишени от възможността да предявяват вземанията си поради прекалено кратки срокове, предвидени във вътрешното законодателство на някои държави, като наред с това ликвидаторите не са изпълнили задължението за информиране преди изтичането им. В докладите се посочва, че изискването за представяне на преводи на документите, депозирани пред компетентните органи, се е установило по-скоро като правило, отколкото като изключение. Наблюдавани са проблеми, свързани с високи разходи за превод, чийто размер в отделни случаи е от естество да откаже кредитора да предяви вземането си. Срещат се затруднения и във връзка с приложимото право, определящо сроковете за предявяване на вземания, процедурата по доказването им и формалностите по самото предявяване.

На база на изготвените оценки и заключения усилията на европейския законодател са насочени към преодоляването на недостатъците на правната уредба и създаването на подходящи механизми, които да гарантират интересите на чуждестранните кредитори и еднаквото им третиране с местните, които ще бъдат разгледани в контекста на новия Регламент и на българската правна уредба.

III. Новите положения в Регламент 2015/848 във връзка с предявяването на вземания от чуждестранни кредитори

1. Задължението за информиране на кредиторите

1.1. С приемането на Регламент 2015/848 се запазва изискването известните чуждестранни кредитори да бъдат уведомени поименно от компетентния съд на държавата членка

на образуване на производството или от органа, който осъществява функциите на синдик и ликвидатор. Още при действието на Регламент 1346/2000 у нас се приема, че това задължение тежи върху синдика, а не върху съда по несъстоятелността, доколкото именно на него е вменено правомощието по издирване и уточняване на кредиторите на длъжника (чл. 658, ал. 1, т. 10 ТЗ). Съдържанието на поименното съобщение е концентрирано около най-важната правна информация, която да гарантира правата на кредиторите. Текстът на чл. 40, параграф 2 от Регламент 1346/2000 е напълно идентичен с този на чл. 54 от новия Регламент. Прегвижда се уведомяването да се извършва чрез **формуляр по образец**, който вече носи наименованието „Съобщение за производство по несъстоятелност“, изписано на всички официални езици на институциите. Съдържащата се в него информация се предоставя на официалния език (или на един от официалните езици) на държавата на образуване на производството. За първи път се създава **стандартен формуляр за предявяване на вземания** и се въвежда изискването към съобщението за открито производство по несъстоятелност да бъде приложено копие от формуляр за предявяване на вземане или да се съдържа информация къде е наличен този формуляр⁶. Стандартните формуляри се публикуват в европейския портал за електронно правосъдие⁷.

1.2. Посочените изисквания на Регламент 2015/848 ясно говорят за стремежа на европейския законодател към **облекчаване на процеса по уведомяване** на чуждестранните кредитори. Изготвянето на стандартни формуляри, от една страна, облекчава работата на самите синдици, доколкото използването на готова бланка оптимизира и опростява процеса по уведомяване и същевременно обезпечава надлежното изпълнение на задължението за информиране. Действително

---

⁶ Вж. Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1105 на Комисията от 12 юни 2017 година за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета относно производството по несъстоятелност, ОВ L 160/1, 22.06.2017.

⁷ Към настоящия момент образците, изготвени на български език, могат да бъдат намерени на следния електронен адрес: https://e-justice.europa.eu/content_insolvency-447-bg.do, последно посетен на 21.11.2021 г.

Регламентът не предвижда санкция за неизпълнение или ненадлежно изпълнение на задължението за информирание на кредиторите. Въпреки това подобен процесуален пропуск от негова страна следва да се преценява като основание за ангажиране отговорността на синдика в съответствие с нормата на чл. 657, ал. 2 ТЗ, особено ако вследствие пасивността на синдика чуждестранен кредитор е бил лишен от възможността да участва в производството по несъстоятелност.

1.3. Предварително подготвеният текст, на следващо място, гарантира и че при получаване на съобщението кредиторът ще разполага с минимално необходимата информация, която да послужи като отправна точка по въпроса **какво поведение** изисква националното законодателство от него и **в какъв срок** следва да бъдат предприети съответните действия. Изписването на задължително посочено заглавие в стандартния формуляр на всички официални езици гарантира, че макар кредиторът да не разбира какво е същественото съдържание на получения документ, той много бързо ще се ориентира какво е естеството на съобщението, което получава, и ще има възможност да организира защита на правата си в най-кратък срок. Положително трябва да се оцени и задължителното публикуване на формулярите в европейския портал за електронно правосъдие, доколкото същият се поддържа на всички официални езици на институциите на ЕС и в него се съдържа актуална информация относно правната рамка на производството по несъстоятелност във всички държави членки.

2. Създаване на регистри по несъстоятелност и свързането им

2.1. Европейският законодател въвежда като основен принцип за защита интересите на кредиторите в производства по несъстоятелност публичността и безплатния достъп до информация. Ето защо следващата съществена новост, която въвежда Регламент 2015/848, е изискването държавите членки да създадат един или повече регистри, в които да се публикува информацията относно откритите производства по несъстоятелност. Член 24, параграф 2 от Регламента пред-

вижда **задължително минимално съдържание на информацията**, която трябва да включват тези регистри. Важно с оглед вземанията на кредиторите е изискването да се публикува информация за срока за предявяване или критериите, по които да бъде изчислен този срок. Държавите членки следва да гарантират, че достъпът до задължителната информация е **безплатен**, като Регламентът не изключва възможност да бъдат предвидени разумни такси за достъп до отделни документи или допълнителна информация. С Регламента се поставя амбициозната задача да бъде създадена **децентрализирана система за взаимно свързване** на националните регистри, която да позволява търсене на всички официални езици на институциите чрез електронен публичен достъп през европейския портал за електронно правосъдие. Поставеният срок за създаване на националните регистри е 26 юни 2018 г., а година по-късно е следвало да бъде осъществено и взаимното им свързване (чл. 92, параграф 2, б. „б“ и „в“ от Регламента).

2.2. Към настоящия момент в България характер на регистър по несъстоятелността имат Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел⁸, воден от Агенция по вписванията при министъра на правосъдието, както и Информационната система за производство по несъстоятелност (ИСПН), която се поддържа от Министерство на правосъдието⁹, доколкото и в двете бази данни може да бъде намерена съществена публично достъпна информация относно образувани в България производства по несъстоятелност. Търговският регистър като електронна база данни съдържа обстоятелствата, вписани по силата на закон, и актовете, обявени по силата на закон, за търговците и клоновете на чуждестранни търговци. Съгласно чл. 3а от ЗТРРЮЛНЦ¹⁰ Агенцията по вписванията осигурява незабавно безплатна информация относно обявяването на дружеството

⁸ Наричан по-нататък в изложението за краткост Търговски регистър (ТР). С оглед поставената в доклада тема в изложението няма да бъде обърнато внимание на функционирането му и като Регистър на юридическите лица с нестопанска цел.

⁹ Достъпна на следния електронен адрес: <https://ispn.mjs.bg/mj/ispn.nsf/indexPublic.xsp>.

¹⁰ Нов, ДВ, бр. 22 от 2015 г., в сила от 1.01.2017 г.

в несъстоятелност, а в Наредба № 1/14.02.2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър се съдържа подробна регламентация на подлежащите на обявяване актове във връзка с производствата по несъстоятелност, както и данните за самото производство и за органите му, които се посочват в съответния раздел по партидата на търговеца. Именно Търговският регистър се разпознава и от съдилищата като Регистър на несъстоятелността по смисъла на чл. 24 от Регламента.

ИСПН е създадена в рамките на проект „Публичност и ефективност на производството по несъстоятелност“ на Министерството на правосъдието, реализиран в периода 2009 – 2013 г.¹¹ Базата данни дава индикативна информация в хронологичен ред за движението на цялото производство по несъстоятелност от момента на неговото образуване до окончателното му приключване, като предоставя достъп в електронен вид до книгата по чл. 634в, ал. 1 ТЗ. Така на практика се осигурява публично достъпна информация както за налични входящи документи, постъпващи по делото, така и за произнасянията на съда, като в последния случай видим е диспозитивът на съдебния акт. ИСПН включва също така списък на лицата, които могат да бъдат назначавани за синдици, както и достъп до Специалния бюлетин за продажби на синдиците, администриран от Министерство на икономиката.

2.3. Запрудненията, които срещат чуждестранните кредитори на практика при боравенето с тези бази данни във връзка с предявяването на вземания, намират израз в няколко посоки. На първо място, към настоящия момент търсене чрез децентрализираната система, достъпна през европейски портал за електронно правосъдие¹², е възможно в търговските

---

¹¹ Системата е създадена преди приемането на Регламент 2015/848 и от приключването на проекта насам подобрения по нейните функционалности не са правени.

¹² Търсене на дружества, регистрирани в ЕС може да се осъществи тук: https://e-justice.europa.eu/489/BG/business_registers_search_for_a_company_in_the_eu

регистри на всички 27 държави – членки на ЕС, както и Люксембург и Норвегия¹³. Резултатите за търговци, регистрирани в България обаче, включват единствено информацията за открито производство по несъстоятелност, но не и всичките данни относно производството, достъпни в националния ни регистър¹⁴. Наред с това българската държава все още не е изпълнила изискванията на чл. 25 от Регламент 2015/848, поради което при търсене в Регистрите по несъстоятелност чрез Европейския портал за електронно правосъдие не могат да бъдат намерени резултати за търговци, регистрирани у нас.¹⁵ Нито една от посочените бази данни обаче не предоставя директен достъп до информацията, изисквана по чл. 24, параграф 2, б. „з“ от Регламента, а именно какъв е срокът за предявяването или какви са критериите, по които този срок се изчислява. За производствата по несъстоятелност, открити до влизане в сила на промените в ТЗ, обн., ДВ, бр. 66/01.08.2023 г., такава ще се съдържа в ИСПН или в Търговския регистър само в случай, че съгът по несъстоятелността даде указания в този смисъл в диспозитива на решението за откриване на производството. С посочените изменения законодателят предвиди изрично даването на указанията относно сроковете за предявяване на вземания като задължително съдържание на решението по чл. 630, ал. 1 ТЗ. Следва да се отбележи, че нито едно от полетата в раздел „Несъстоятелност“ група „Данни за производството по несъстоятелност“, предвидени в чл. 67, ал. 58 от Наредба № 1 от 14.02.2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до

¹³ Крайният срок за изпълнение на изискването за свързване на националния търговски регистър със системата за взаимно свързване на търговски регистри BRIS на ЕС беше 08.06.2017 г. Поради неспазването му на 15.07.2021 г. Европейската комисия взе решение да предяви иск срещу България пред Съда на Европейския съюз за нарушението на Директива 2017/1132/ЕС. Българският търговски регистър беше свързан със системата BRIS едва на 30.03.2022 г.

¹⁴ Макар тя да не отговаря на всички изисквания за съдържание, визирани в чл. 24, параграф 2 от Регламент 2015/848, все пак е много по-съдържателна от данните, видими от чуждестранните кредитори при търсене чрез европейския портал.

¹⁵ Търсене на длъжници в несъстоятелност в ЕС може да се осъществи на следния линк: https://e-justice.europa.eu/246/BG/bankruptcy_amp_insolvency_registers__search_for_insolvent_debtors_in_the_eu

регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, не съдържа информация относно сроковете за предявяване на вземания. Тази информация е достъпна само след изтегляне на обявеното решение за откриване на производството по несъстоятелност, доколкото се съдържа в неговия диспозитив, а към настоящия момент това е възможно само чрез националния регистър.

На следващо място трябва да се отбележи, че в изпълнение на задълженията по чл. 86 от Регламента в самия **европейски портал за електронно правосъдие се съдържа актуална и обобщена информация** за законодателството на всички държави членки в материята на несъстоятелността, която е достъпна на всички официални езици, като българската държава тук не прави изключение. Направени са разяснения на вътрешното ни законодателство, като изрично е посочено, че кредиторите предявяват вземанията си пред съда по несъстоятелността в едномесечен срок от публикуването на решението за откриване на производството в Търговския регистър. Описана е процедурата по изготвяне на списъци и възможността за депозиране на възражения срещу тях и изрично е посочено, че вземането може да бъде предявено в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ. Прави впечатление обаче нестеливото описание на българския регистър по несъстоятелността, като според наличната в портала информация¹⁶ той се състои от три части: 1) списък на синдиците, 2) бюлетин на продажбите и търговете, 3) **регистър на производствата по несъстоятелност**. Неясно защо работеща хипервръзка е създадена само към списъка на синдиците. **Препращане към Търговския регистър изобщо липсва**, независимо че съгласно чл. 622 ТЗ решението за откриване на производство по несъстоятелност (както и други важни съдебни актове) се публикува именно там. Не може да бъде пренебрегнато и обстоятелството, че чуждестранните

¹⁶ Информацията в европейския портал за електронно правосъдие се съдържа от самите държави членки и следва да се ползва от потребителите с висока степен на доверие. Последната актуализация на информацията за българския регистър по несъстоятелността е от 29.06.2023 г. [онлайн] https://e-justice.europa.eu/110/BG/bankruptcy_and_insolvency_registers?BULGARIA&member=1#tocHeader4, [гостъпен на 09.07.2024 г.].

кредитори при извършване на справки в ИСПН могат да боравят с нея **единствено на български език**. Търговският регистър има някои функционалности и на английски език, но релевантната за производствата по несъстоятелност информация като компетентен съд, вид акт, с който се е произнесъл съдът, данни за назначения синдик и др. се представя единствено на български език¹⁷. Същото впрочем е положението и при извършване на справки в българския регистър относно търговци чрез европейския портал за електронно правосъдие.

3. Процедура по предявяване на вземания от чуждестранни кредитори

3.1. В чл. 55 новият Регламент се стреми да даде конкретни разрешения на констатираните проблеми при предявяването на вземания от чуждестранни кредитори. Предвидена е най-напред **възможност предявяването да се извършва чрез стандартен формуляр по образец**¹⁸, наименуван „Предявяване на вземания“ на всички официални езици. Той съдържа минимално необходимата информация за установяване вземането на кредитора, както и реквизитите, необходими за надлежното администриране на предявяването в съдебния процес. Разпоредбата на чл. 55, параграф 1 от Регламента инкорпорира в себе си задължение за компетентните органи на гържавите членки да се смятат за надлежно сезирани, в случай че кредитор е използвал стандартния формуляр, независимо какво предвижда вътрешното законодателство. От гледна точка на кредитора използването му е само възможност (арг. от чл. 55, параграф 3). Въвеждането на формуляра същевременно **улеснява както кредитора при организирането на неговата защита, така и самите органи по несъстоятелността**, доколкото попълването на образец свежда до минимум възможността кредиторът да пропусне да посочи необходимата и задължителна информация.

---

¹⁷ В тази връзка не без значение е и обстоятелството, че България е единствената държава в ЕС, чиято официална азбука е кирилицата.

¹⁸ Вж. Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1105 на Комисията от 12 юни 2017 година за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета относно производството по несъстоятелност.

С цел намаляване на административната тежест и повишаване ефективността на производствата по несъстоятелност у нас с новосъздадения чл. 693а ТЗ (обн., ДВ, бр. 66, 01.08.2023 г.) и издадената въз основа на него Наредба № Н-5 от 24.11.2023 г. за утвърждаване на образци по чл. 693а от Търговския закон, се утвърди стандартизиран образец на молба за предявяване на вземане и в националното ни законодателство.

3.2. Друга съществена промяна на Регламент 2015/848 е изричното предвиждане, че **предявяването може да бъде направено на всеки от официалните езици на институциите**. Това означава, че кредиторът може да предяви вземането на собствения си език, а при необходимост от него може да бъде изискан превод на официалния език на държавата на образуване на производството или на един от официалните ѝ езици. Тази възможност е аргумент в полза на тезата, че българският съд по несъстоятелността дължи указания при констатирана нередовност на предявяването и представянето на документи на език, който синдикът не разбира, не може да бъде самостоятелно основание за включване на вземането в списък с неприети вземания.

3.3. За първи път Регламент 2015/848 гарантира правата на чуждестранните кредитори, като предвижда **задължителен минимален срок за предявяване на вземанията им**. Той не може да бъде по-кратък от 30 дни след публикуването на решението за образуване на производството по несъстоятелност в националния регистър. Това правило представлява изключение от нормата на чл. 55, параграф 6, изр. първо от Регламента, което предвижда, че вземанията се предявяват в сроковете, предвидени в правото на държавата на образуване на производството. Този минимален срок отново е насочен към гарантиране правата на чуждестранните кредитори, които имат нужда от време, за да се ориентират в правната рамка на съответната държава членка и да организират защитата си.

3.4. Поставя се въпросът **откога тече срокът за предявяване за известен чуждестранен кредитор, който не е информиран** в съответствие с изискванията на чл. 54 от Регламента. Темата беше дискусийна и при действието на Регламент 1346/2000, като противоречиво разрешение се

намираше както в литературата, така и в съдебната практика¹⁹. В практиката сякаш доминира разбирането, че неизпълнението на задължението за информиране е основание за ангажиране отговорността на синдика, но не и за допълнителна възможност за предявяване на вземане след изтичане на сроковете, предвидени в чл. 685, ал. 1 и чл. 688, ал. 1 ТЗ. В заключението на Генералния адвокат М. Кампос Санчес-Боргона по дело С-25/20 изрично се посочва, че Регламент 1346/2000 не уеднаквява сроковете за предявяване на вземания във връзка с никое производство и никой конкретен участник. Развитите в заключението аргументи водят до извода, че *lex concursus* определя правилата както за сроковете, така и за последиците от неспазването им²⁰, като в контекста на поставените въпроси няма никаква причина ликвидаторът, който предявява вземания, да се третира по по-различен начин в сравнение с местните кредитори. От докладите, изготвени в хода на работата по приемане на новия регламент, става

¹⁹ Становището, че срокът за предявяване на вземания пред български съд мече от обявяване на решението за откриване на производството по несъстоятелност и за чуждестранните кредитори, се застъпва например от Н. Маданска. Предявяване на вземанията в производството по несъстоятелност. *Търговско и облигационно право*, 8 (2010), с. 60 и сл.; Н. Маданска, Б. Николова. *Производството по несъстоятелност. Материалноправни, процесуалноправни и регистърни производства*. София, Сиби, 2010, с. 164 – 165; Определение № 450/29.02.2012 г. на САС по в. гр. г. № 674/2012 г., Определение № 361/01.11.2016 г. на БАС по в. ч. м. г. № 306/2016 г., Определение № 2015/1.06.2019 г. на САС по в. ч. гр. г. № 2481/2019 г. Становището, че срокът за чуждестранните кредитори мече от уведомяването им по чл. 40 от Регламента, се поддържа от Ст. Стефанов, Р. Топчиева, Д. Митева, Б. Николова. *Актуални въпроси на производството по несъстоятелност. Приложен коментар. Анализ на съдебната практика*, Второ преработено и допълнено издание. София, Труд и право, 2015, с. 818 и сл.; Определение № 260073/06.01.2021 г. на СГС по т. г. № 6292/2013 г.; Решение № 812/23.05.2012 г. на ОС – Варна, по т. г. № 1378/2011 г.; Решение № 260162/18.10.2021 г. на ОС – Варна, по т. г. № 692/2019 г.; Определение № 715/01.03.2018 г. на САС по т. г. № 2124/2017 г.

²⁰ В същия смисъл е Решението от 09.11.2016 г. на СЕС по дело С-212/15, ENEFI Energiahatekonysagi Nyrt срещу Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov (DGRFP).

ясно, че други европейски държави са възприели същото разрешение²¹. Налице е необходимост да се изследва дали Регламент 2015/848 въвежда нова правна уредба, която да дава ясен и категоричен отговор.

3.5. В момента у нас последователно в литературата²² и в съдебната практика²³ се поддържа становище, че при действието на новия регламент **срокът за предявяване на вземания за известните чуждестранни кредитори тече от момента на уведомяването им** в съответствие с чл. 54. Аргументите се основават на съображенията, че регистрите у нас, които публикуват информация за производствата по несъстоятелност, не съдържат цялата информация, която е посочена в чл. 24, параграф 2, и по-конкретно данни за сроковете за предявяване. Освен това параграф 6 на чл. 55 предвижда, че когато държава членка се позовава на възможността да не публикува цялата информация относно лица, които не упражняват независима стопанска или професионална дейност, срокът за предявяване на вземания не може да бъде по-кратък от 30 дни от получаване на съобщението по чл. 54. Според застъпниците на тази теза тълкуването на чл. 55, параграф 6 във връзка с чл. 24 от Регламента води до извод, че правата на чуждестранните кредитори, които не са надлежно уведомени, не могат да бъдат засегнати, щом регистърът по чл. 24 не съдържа информация относно срока за предявяване.

Представям аргументи в подкрепа на разбирането, че при действието на Регламент 2015/848 **чуждестранните кре-**

²¹ Вж. Hess, Oberhammer, Pfeiffer. (2011), p. 418 – 419 и цитираната там съдебна практика.

²² Б. Николова. Предявяване на вземанията на чуждестранните кредитори в производство по несъстоятелност. *Търговско и облигационно право*, 11 (2019), с. 67 и сл.

²³ Определение № 373/20.10.2022 г. на АС – Пловдив по м. г. № 675/2022 г.; Решение № 260089/22.04.2021 г. на ОС – Варна, по м. г. № 691/2019 г., Решение № 260199/20.08.2020 г. на ОС – Варна, по м. г. № 688/2019 г., Решение № 47/14.01.2020 г. на ОС – Варна, по м. г. № 689/2019 г., Определение № 3253/07.10.2019 г. на САС по м. г. № 4250/2019 г., Определение № 1333/10.04.2019 г. на ОС – Варна, по м. г. № 848/2016 г., Определение № 1341/10.04.2019 г. на ОС – Варна, по м. г. № 848/2016 г., Определение № 715/28.02.2018 г. на САС по м. г. № 2124/2017 г.

дитори са длъжни да предявят вземанията си в производство по несъстоятелност, образувано пред български съд, **в рамките на срока по чл. 685, ал. 1 и чл. 688, ал. 1 ТЗ**, а последиците от пропускането се уреждат от вътрешното ни право.

3.6. Европейският законодател гържи сметка за съществени различия в правната уредба в материята на несъстоятелността в различните гържави членки. Ето защо **националната регламентация не цели създаването на унифицирано европейско производство по несъстоятелност**, а въвежда единни правила за случаите на сътолковение на закони, които да заменят съобразно обхвата си националните норми на международното частно право²⁴. Основно положение както в стария, така и в новия Регламент е, че приложимото право към производствата по несъстоятелност е правото на гържавата на образуване на производството, освен ако не е предвидено друго. Всъщност Регламент 2015/848 разширява значително приложното поле на *lex concursus*. В новата правна уредба е запазена сътолковителната норма по отношение предявяването, установяването и приемането на вземания, а именно, че правилата се уреждат от националното право (чл. 7, параграф 2, б. „з“), като текстът е напълно идентичен с нормата на чл. 4, параграф 2, б. „з“ от Регламент 1346/2000. Както беше посочено, в хода на работата по изготвянето на новия Регламент е констатирано, че кредиторите срещат проблеми при предявяването на вземанията с оглед прекалено кратките срокове в националното законодателство, както и поради пропускане на тези срокове. Прави впечатление, че в докладите се подхожда много внимателно по този въпрос, когато са отправяни препоръки. Обърнато е внимание, че **времените рамки за крайните срокове следва да отразяват баланса между интересите** на отделния кредитор да гарантира личните си вземания, на общността от кредитори да започне производство, на ликвидатора да се справи с удовлетворяването на вземанията на ясна основа и на длъжника да удовлетвори

²⁴ Съображение 66 от Регламента.

кредиторите във възможно най-голяма степен²⁵. Преработеният текст относно процедурата за предявяване на вземания вече изрично посочва, че **вземанията се предявяват в рамките на срока, предвиден в правото на гържавата на образуване на производството** (чл. 55, параграф 6, изр. първо). Както се посочва и в заключението на Генералния адвокат Санчес-Боргона по дело C-25/20, реформата, довела до приемането на Регламент 2015/848, отразява затрудненията на кредиторите, особено на малките кредитори и на малките и средните предприятия, да предявят вземанията си в производства, образувани в чужбина. Според него с Регламент 2015/848 тези затруднения са премахнати с установяването на единно правило, което, от една страна, посочва изрично прилагането на *lex concursus* по отношение на сроковете и от друга, го допълва, като предвижда минимален срок, в който чуждестранен кредитор да предяви вземането си.

3.7. Последното изречение на чл. 55, параграф 6 предвижда, че срокът за предявяване е 30 дни от датата на уведомяване в случаите, в които гържавата членка се позовава на възможността да не публикува в регистъра по несъстоятелността информацията по чл. 24, параграф 2 относно лица, които не упражняват стопанска или професионална дейност. Буквалното тълкуване на чл. 24, параграф 4 навежда на извода, че **става дума за липса на публично достъпна информация за производството по несъстоятелност въобще**, а не само на отделни детайли. Освен това този текст не може да намери приложение в контекста на българската правна уредба въобще, доколкото съгласно чл. 607а ТЗ производството по несъстоятелност у нас е приложимо само за търговци и предприемачи, а те винаги упражняват стопанска и професионална дейност²⁶. Чл. 55, параграф 6, изр. последно от Регламента представлява изключение от общото

²⁵ Доклад от 17.10.2011, съдържащ препоръки към Комисията относно производства по несъстоятелност в рамките на европейското гружествено право (2011/2006(INI)), Комисия по правни въпроси, докладчик, Клаус-Хайне Лене. Виж също Hess, Oberhammer, Pfeiffer (2011), p. 378.

²⁶ Повече за съдържанието на тези понятия вж. у Н. Павлевчев. „Търговска“ и „предприемаческа“ дейност и съотношението им с участието в търговско гружество. *Правна мисъл*, 2 (2019), с. 85 – 107.

правило, като поставя груг начален момент за срока на предявяване само в **изрично посочен случай**. Именно защото е изключение, тази норма не може да се прилага по аналогия. Непълнотата на българския регистър по несъстоятелност не може да се разглежда като подобен случай. Не може да се приеме и че подобно прилагане на чл. 55, параграф 6 отговаря на целите на Регламентта, доколкото и в съображение 78 изрично се посочва, че макар информацията относно срока за предявяване да е от съществено значение за кредиторите, Регламентът **не следва да изисква от гържавите членки да изчисляват тези срокове за всеки отделен случай**.

3.8. На следващо място текстът на чл. 20, параграф 1 от Регламент 2015/848 предвижда, че решението за образуване на производство по несъстоятелност поражда същото действие във всяка груга гържава членка без допълнителни формалности като действието по правото на гържавата членка на образуване на производството, освен ако в Регламентта не е предвидено друго. По същество този текст е идентичен с нормата на чл. 17, параграф 1 от Регламент 1346/2000, поради което следва да се разбира и тълкува по същия начин, както и при действието на отменения регламент. Тук следва да се има предвид анализът, направен в Решение от 17.03.2005 на СЕС по дело C-294/20, в което се посочва, че съгласно чл. 17, параграф 1 откриването на производството по несъстоятелност поражда действие в гругите гържави членки, **без да е необходимо каквото и да е уведомление по чл. 40**. Понататък се посочва, че дори и това уведомление да е забавено прекалено, Регламент 1346/2000 не предвижда подобно закъснение да има каквито и да било последици за признаването на производството в груги гържави членки, при условие че има право на обезщетение за вреди, причинени от късното уведомяване. В заключението от 23.09.2004 г. по същото дело Генералният адвокат Кокот посочва, че чл. 40 не предвижда санкция за неуведомяване, съгласно която последиците от откриване на производството да се прилагат само по отношение на кредиторите, уведомени незабавно. Направеното по преюдициалното запитване по дело C-294/02 тълкуване намира приложение и по отношение на чл. 20, параграф 1 от Регламент 2015/848, доколкото и **новата регламентация**

също не предвижда последици от неизпълнение на задължението за уведомяване по чл. 54²⁷.

3.9. Изложеното обосновава еднозначния извод, че и при действието на Регламент 2015/848 чуждестранните кредитори са длъжни да предявят вземанията в рамките на предвидените в чл. 685, ал. 1 и чл. 688, ал. 1 ТЗ преклузивни срокове, чийто **начален момент винаги е обявяването на решението за откриването на производството** по несъстоятелност в българския Търговски регистър. Разбирането, че началният момент за известните кредитори трябва да се изчислява за всеки отделен случай в зависимост от момента на получаването на уведомлението, не съответства на систематичното, телеологическото, историческото и буквалното тълкуване на Регламента. Подобен подход също така изкривява разбирането за равно третиране на местните и чуждестранните кредитори и компрометира законосъобразното и срочно приключване на производството по несъстоятелност. Търговският закон **не предвижда механизми**, чрез които да преодолее хаоса, който се създава в производството по несъстоятелност в подобна хипотеза. Възможно е например вземане на такъв кредитор да бъде прието, след като вече са одобрени списъците на кредиторите, предявили вземанията си в срока по чл. 685, ал. 1 ТЗ. Няма яснота в такава ситуация има ли право чуждестранният кредитор да оспори прието вземане на местен кредитор. Няма яснота и дали ще бъде законосъобразно проведено събрание на кредиторите, в което той не е взел участие, защото не е бил уведомен и съответно вземането му не е било предявено, а още по-малко прието по смисъла на чл. 693. Прави впечатление също така, че в съдебните актове, които възприемат този толерантен подход при прилагането на Регламента, **не се повдига въпросът за отговорността на синдика** за неизпълнение на задължението за информирание. Последното е предпоставка и за последващо negliжиране на изискванията на чл. 54, параграф 1 от Регламента и в бъдеще. Същевре-

²⁷ До извод в същия смисъл достига и немската доктрина. Вж. E. Braun. (eds). *Insolvenzordnung mit EuInsVO. Kommentar*. 8. Auflage. München, C.H. Beck, (2020), pp. 1965 – 1966.

менно **недостатъците на българските регистри по несъстоятелността** бяха забелязани от съдилищата по несъстоятелността, които се ориентираха към даването указания в тази връзка в диспозитива на решението за откриване на производството и преди измененията на ТЗ, с които сроковете за предявяване на вземания изрично са посочени като реквизит на решението по чл. 630, ал. 1 ТЗ.

Обобщение

С Регламент 2015/848 европейският законодател се стреми да преодолее недостатъците на старата правна уредба по Регламент 1346/2000, като я детайлизира. Българската държава не проявява своевременно необходимата законодателна активност, която да гарантира пълноценното прилагане на Регламента от българските съдилища. Това компрометира ефективността, прозрачността и бързината на самото производство по несъстоятелност и поставя чуждестранните кредитори пред сериозни предизвикателства в българската правна действителност. Несъмнено несигурността на чуждестранните кредитори по отношение на възможността им да защитят своите вземания става причина и България да не е привлекателна дестинация за чуждестранни инвестиции. Посочените в изложението недостатъци на националната ни правна уредба могат да бъдат преодолени единствено по законодателен път. *De lege ferenda* ефективни механизми за защита интересите на чуждестранните кредитори трябва да бъдат предвидени чрез изменение уредбата на Търговския регистър, както и чрез детайлизиране статуса, правомощията и отговорността на синдиците в самостоятелен устройствен закон.

Използвана литература

Braun, E. (eds.). *Insolvenzordnung mit EuInsVO. Kommentar*. 8. Auflage. München, C.H. Beck, 2020.

Hess, V., P. Oberhammer, T. Pfeiffer. External Evaluation of Regulation No. 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings. – JUST/2011/ JCIV/PR/0049/A4.

Николова, Б. Предявяване на вземанията на чуждестранните кредитори в производство по несъстоятелност. *Търговско и облигационно право*, 11 (2019), с. 67 и сл. (Nikolova, B. Predyavyavane na vzemaniyata na chuzhdestrannite kreditori v proizvodstvo po nesastoyatelnost. *Targovsko i obligacionno pravo*, 11 (2019), s. 67 i sl.).

Маганска, Н., Б. Николова. *Производството по несъстоятелност. Материалноправни, процесуалноправни и регистърни производства*. София, Сиби, 2010 (Madanska, N., B. Nikolova. Proizvodstvoto po nesastoyatelnost. Materialnopravni, protsesualnopravni i registarni proizvodstva. Sofiya, Sibi, 2010).

Маганска, Н. Предявяване на вземанията в производството по несъстоятелност. *Търговско и облигационно право*, 8 (2010), с. 60 и сл. (Madanska, N. Predyavyavane na vzemaniyata v proizvodstvoto po nesastoyatelnost. *Targovsko i obligacionno pravo*, 8 (2010), s. 60 i sl.).

Павлевчев, Н. „Търговска“ и „предприемаческа“ дейност и съотношението им с участието в търговско дружество. – *Правна мисъл*, 2 (2019), с. 85 – 107 (Pavlevchev, N. „Targovska“ i „predpriemacheska“ deynost i saotnoshenieto im s uchastieto v targovsko druzhestvo. *Pravna misal*, 2 (2019), s. 85 – 107).

Стефанов, Ст., Р. Топчиева, Д. Митева и Б. Николова. *Актуални въпроси на производството по несъстоятелност. Приложен коментар. Анализ на съдебната практика*. Второ преработено и допълнено издание. София, Труд и право, 2015 (Stefanov, St., R. Topchieva, D. Miteva i B. Nikolova. Aktualni varrosi na proizvodstvoto po nesastoyatelnost. Prilozhen komentar. Analiz na sadebnata praktika. Vtoro preraboteno i dopalнено izdanie. Sofiya, Trud i pravo, 2015).